

Handel kan ikke erstatte bistand

(Indlæg i Information d. 16.01.2002)

Af John Nordbo, 92-gruppen, repræsentant for danske miljø- og ulandsorganisationer i den danske delegation til WTO's ministerkonferencer i Seattle og Doha (Qatar)

Når regeringen taler om at skære ned på ulandsbistanden, sørger den samtidig for at sige, at u-landene skal have gunstigere handelsvilkår. Sådan er det i regeringsgrundlaget, og sådan var det i Anders Fogh Rasmussens åbningstale. I spørgetiden d. 12.12 understregede statsministeren, at "det, der virkelig skal til for udviklingslandene, er frihandel".

På den måde kommer nedskæringerne på u-landsbistanden til at se mere uskyldige ud. Det ser ud som om, der kan kompenseres for nedskæringerne ved at give u-landene bedre adgang til vore markeder.

Tanken er besnærende. Der er jo unægtelig en del fornuft i at sætte folk i stand til selv at tjene deres penge, i stedet for at have dem på "passiv forsørgelse", som det hedder i den hjemlige socialpolitiske debat.

Gives ikke ved dørene

Det er imidlertid kun på overfladen, at problemerne i verden kan løses ved simple snuptag. I realiteternes verden kan der ikke kompenseres for nedskæringer på ulandsbistanden ved ændringer af handelspolitikken. Det er der en hel del grunde til.

For det første er der ikke opbakning internationalt til, at u-landene skal have bedre handelsvilkår. Forhandlingerne ved ministerkonferencen i Verdelshandelsorganisationen WTO i sidste måned viste med al ønskelig tydelighed, at der ikke bliver givet med dørene til u-landene. USA var ved at få hele ministerkonferencen til at ramle sammen med et krav om ikke at give Indien marginalt bedre muligheder for at sælge tekstiler på det amerikanske marked. Forslaget kunne have ført til lukning af en enkelt eller to tekstilfabrikker i USA, men Indien måtte give sig.

EU var ikke meget bedre. EU kæmpede med næb og klør for det franske synspunkt om, at vi fortsat skal have lov til at anvende skatteydernes midler til at sende overskudsproduktion fra landbruget ud på verdensmarkedet til priser langt under produktionsomkostningerne. Det har den konsekvens, at bønder i u-landene udkonkurreres.

På WTO's ministerkonference blev det ganske vist besluttet at igangsætte en ny runde af forhandlinger om at liberalisere verdenshandelen. Det *kan* føre til forbedringer for u-landene, men der bliver, som ovennævnte eksempler viser, tale om en lang sej kamp.

Sandheden er jo, at Danmark hører til en meget eksklusiv klub af lande, der reelt er frihandelsorienterede. Sverige er også med i klubben, ligesom nogle få andre nordlige EU-lande fra tid til anden støtter forslag om frihandel til u-landenes fordel. Klubben har også et medlem udenfor EU, nemlig New Zealand. Det er med andre ord ikke sværvægtene, der hører til i denne klub.

For det andet vil det tage en del år, før u-landene kan mærke resultatet af bedre handelsvilkår. Den ny forhandlingsrunde er programsat til at vare i 3 år. Det var den forrige forhandlingsrunde

(Uruguay-runden) også, men den tog syv år. Der er ikke rigtig noget, der tyder på, at forhandlingerne bliver nemmere denne gang.

Langsommelig proces

Og når der engang kommer et forhandlingsresultat i hus, så vil det tage tid, før forbedringerne kommer til at træde i kraft. Den nuværende WTO-aftale om bedre markedsadgang for tøj og tekstiler fra u-landene, får først for alvor virkning fra 2005 – det vil sige 19 år efter forhandlingerne i Uruguay-runden startede.

For det tredje er det bestemt ikke sikkert, at forhandlingerne i en kommende WTO-runde ender med et resultat, som er stærkt gavnligt for de u-lande, der har størst prioritet i den danske ulandsbistand, nemlig de allerfattigste. Hvis ikke disse lande – via bistand og investeringer – sættes i stand til bedre at kunne producere til verdensmarkedet, kan de positive virkninger være til at overse.

Da Uruguay-runden sluttede blev der gennemført en række beregninger over virkningerne. For landene i Afrika syd for Sahara, som omfatter mange af de allerfattigste lande, viste beregningerne ingen særlig positiv effekt. 0,2% tab af velfærd var virkningen for disse lande i en af de mest anerkendte analyser, som blev udført af forskere fra Verdensbanken og amerikanske universiteter.

Nedskæringerne på u-landsbistanden kan altså ikke retfædiggøres med udsigten til bedre markedsadgang for u-landene. Nedskæringerne betyder ringere vilkår for u-landene her og nu. Det er næppe noget, der lægger en dæmper på spændingerne i verden.